Пам'ятаймо про Україну!

SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL. CIV. № 236 THURSDAY, DECEMBER 11, 1997 PARSIPPANY and NEW YORK CENTS 75 ЦЕНТІВ ПАРСИППАНІ і НЮ ЙОРК ЧЕТВЕР, 11-го ГРУДНЯ 1997 р. Ч. 236 РІК CIV.

„Свобода" і „Український Тижневик" привітали українських космонавтів

У навечер'я повороту на Землю космічного корабля „Колюмбія", одним із шістьох членів залоги якого був український космонавт Леонід Каденюк, редакції „Свободи" і „Українського Тижневика" вислали привітання йому і його дублерові на Землі Ярославові Пустовому в імені своїх читачів:

Сторічна американська україномовна „Свобода" і її молодший брат англомовний „Український Тижневик" та їхні читачі пересилають Вам земний привіт і ґратуляції. Ми горді, що крила незалежної України сягнули космосу. Ми раді, полковнику Леоніде, що ви повернулись на землю, залишивши серед зірок українське ім'я!

„Свобода" і „Український Тижневик"

Л. Кучма визнав свою помилку

Київ(Р.Р.). — У вівторок, 9-го грудня, газета „Факти" поінформувала про пресову конференцію Президента України Леоніда Кучми, що відбулася 5-го грудня в Запоріжжі.

Як сказано в інформації, Л. Кучма назвав своєю помилкою те, що колишнього прем'єр-міністра Павла Лазаренка звільнив „не за зловживання службовим становищем".

Газета „Нєзавісімость" інформує, що під час зустрічі зі студентами і викладачами Запорізького Університету Президент сказав , що завдяки капіталові, вивезеному з України за кордон, в тому числі й за рахунок привласнених пенсій, в Україні зареєстровано чимало газет. Він наголосив, що незалежної преси в Україні немає, оскільки „більшість газет комусь належать, і я знаю — кому". Президент скритикував українські закони, які дозволяють будь-кому, прибулому з-за кордону, зареєструвати газету, не інформуючи про джерела фінансування і не доводячи, що гроші зароблено законним шляхом.

Щодо виборів депутатів, то Президент пообіцяв зробити усе необхідне для їх проведення в призначений термін. Закон про вибори хоч і не є досконалим, але і не є антиконституційним, зазначив Л. Кучма.

На запитання про криміногенну ситуацію в Одесі та і в цілому по Україні, Президент висловив думку, що в Одесі ситуація загострилася навколо перерозподілу майна. Щодо корупції, то вона в Україні поширена не більше, ніж в інших країнах світу, вважає Президент. Але для боротьби з нею, окрім поліпшення праці правоохоронних органів, потрібна законодавча база.

Л. Кучма повідомив, що доручив голові Одеської обласної адміністрації Русланові Боделанові мобілізувати усі сили для ефективної боротьби зі злочинністю, а також погасити заборгованість перед громадянами. До Одеси скеровано додаткові загони міліції особливого призначення з інших областей України.

Поновлено пошуки убивць Ю. Мозоли

Київ(Р.Р.). — Пленум Верховного суду України підтримав рішення Львівського гарнізонного суду про передання на повторне розслідування справи загибелі Юрія Мозоли.

Про це розповідає журналіст Омар Узарашвілі у газеті „Всєукраінскіє Вєдомості" з 29-го листопада.

Початок цієї трагедії дав серійний убивця Онупрієнко, який у кількох областях винищив понад 50 людей, грабуючи їхнє майно. Шукаючи його, міліція підозрювала багатьох людей. А в березні 1996 року після анонімного телефонічного дзвінка заарештували 27-річного автомобільного механіка Юрія Мозолу. Його помістили в слідчу тюрму Служби Безпеки України. Самого Онупрієнка затримано пізніше, вже після загибелі Ю. Мозоли.

Арештували Ю. Мозолу 27-го березня, а 30-го березня 1996 року він був уже мертвий.

Під час слідства і суду виявилося, що Ю. Мозолу били всі три зміни чергових. Судово-медичні експерти виявили на його тілі стільки травм, що лише зачитування їх переліку зайняло півгодини.

Отже Ю. Мозолу жорстоко вбили, а суд тоді звинуватив прапорщика Віктора Брайляна та старшого лейтенанта Олега Кузовенкова „в недбалому ставлені до службових обов'язків". Та в ході суду стало зрозуміло, що на лаві підсудних опинилися лише „стрілочники". Головні ж винуватці, в тому числі слідчі Обласної та Генеральної прокуратури, залишилися без будь-якого покарання. Хоча саме вони заарештували Ю. Мозолу без достатніх на те підстав. Вони знали, що він помирає в тюрмі від побоїв, але не зупинили цього беззаконня.

Проминуло півроку. Генеральна прокуратура опротестувала рішення суду щодо необхідности дорозслідування справи. Та все ж Верховний суд скерував на дорозслідування. А слідчу групу очолив полковник Генеральної прокуратури Борис Дирда. Чи буде це розслідування справедливим, покаже час. А покищо, пише О. Узарашвілі, правоохороні органи користуються не найкращою „славою".

Наприклад, минулого тижня в Сокальському районі на Львівщині, сидячи в кафетерії, працівник міліції затримав двох чоловіків, які, на його думку, заголосно розмовляли в громадському місці. Вранці відпустили, не висунувши жадних звинувачень. Один з них помер відразу, як тільки переступив поріг власного дому. В Сокалі ширяться чутки, що в міліції його жорстоко побили. Розпочато слідство.

РОСІЯ ЗВИНУВАЧУЄ УКРАЇНУ ЗА КАТАСТРОФУ

Київ(Р.Р.). — Як відомо, минулої суботи, 6-го грудня, в Іркутську, Росія, розбився літак АН-124 „Руслан" 0107, який відпрацював уже 15 років. Знайдені записи свідчать, що не спрацювали два мотори із чотирьох.

Російські засоби масової інформації відразу ж зчинили галас, що це диверсія і що у загибелі майже 70-ох людей і літака випна Україна, бо мотори виготовлено на запорізькому заводі „Мотор-Січ".

В інтерв'ю для телевізійної програми „Час" асистент президента Росії з питань авіації та космонавтики, маршал Євгеній Шапошніков, слабким місцем „Руслана" назвав „українські двигуни".

Тим часом стало відомо, що літак, з яким сталася катастрофа, був зібраний не на київському, а на ульяновському авіаційному заводі. Отож всі російські літаки АН-124 знято з польотів для перевірки.

В Україні ж „Руслани" продовжують літати.

Літак „Руслан" створено конструкторським бюро ім. Антонова ще у 1980-ті роки для військово-транспортової авіяції СССР. Це був сьомий літак з першої серії. Кілька літаків збудував Київський авіяційний завод, а літак з номером 0107 був першим, випущеним в Ульяновську. Мотори для них дійсно випускає завод „Мотор-Січ".

За попередніми висновками фахівців, причиною відмови відразу двох моторів могло стати неякісне паливо, порушення технології прогрівання перед злетом, несприятлива погода тощо. Це вже

(Закінчення на стор. 4)

Хочуть виявити українських вкладників за кордоном

Київ. — 5-го грудня українські комуністи заявили, що вони хочуть від урядів шістьох країн оприлюднення прізвищ українських громадян, які мають в цих країнах банкові конта, повідомили засоби масової інформації.

Лідер комуністів Петро Симоненко сказав у Верховній Раді, що його партія приготувала звернення до урядів ЗСА, Німеччини, Великобританії, Канади, Швайцарії і Кипру.

Комуністи хочуть виявити урядовців, які відкрили конта за кордоном після розвалу СССР для збереження грошей, зароблених як чесним, так і нечесним шляхом. Українським громадянам заборонено мати закордонні конта.

П. Симоненко заявив, що у зверненні висловлено стурбування кримінацізацією економіки, обкраданням людей і процвітанням тіньової економіки. За його словами, українські громадяни зберігають за кордоном біля 20 блн. дол.

Лідер комуністів сказав, що звернення підписав 151 депутат, що більш як удвічі більше від кількости комуністів у парляменті, який нараховує 413 членів.

Тим часом Президент Леонід Кучма заявив, відвідуючи Запоріжжя, що оприлюднить списки урядовців, які мають „тіньовий капітал", ще перед березневими виборами до парляменту.

Український Уряд намагався покінчити з корупцією з допомогою кампанії „Чисті руки", однак зусилля ці принесли невеликі результати. Підраховано, що 60 відс. економіки функціонує в „тіні".

Експерти стверджують, що український капітал почав поступово повертатися в Україну у формі великих інвестицій, зокрема з Кипру і Ліхтенштайну.

Загинула відома київська журналістка

Київ(Р.Р). — У понеділок, 8-го грудня, випала з вікна власного помешкання ведуча телевізійної програми „Свічадо" Людмила Бондарчук.

Як інформує газета „День" з 9-го грудня, журналістка покінчила життя самогубством. Однак слідство щойно розпочалося і офіційного підтвердження цієї версії не було.

Л. Бондарчук 25 років пропрацювала в Українській телевізії. В останні роки вела популярну передачу „Свічадо" в об'єднанні „Наука", розповідаючи про маловідомих широкому загалові видатних людей України, про їхні наукові відкриття та проблеми.

Згодом об'єднання „Науку" зліквідували, а Л. Бондарчук запросили до програми „Україна сьогодні", де вона також вела відділ науки, розповідаючи про досягнення і проблеми сучасних науковців.

Керівники національної телекомпанії ніяких коментарів не дали, отож журналісти вирішили провести власне розслідування.

Помер М. Лупійчук, секретар 40-го Відділу УНСоюзу

Парсиппані, Н. Дж. — В неділю, 23-го листопада 1997 року, на 74-му році життя помер Михайло Лупійчук, довголітній секретар 40-го Відділу УНСоюзу, в Ірі, Па.

М. Лупійчук народився 17-го квітня 1923 року в Ліщинцях в Україні. Член Союзу від 1952 року, з 1986 року очолював 40-ий Відділ в Ірі, все своє життя брав активну участь у громадському житті. Разом з дружиною виховав трьох синів.

В глибокому смутку залишив дружину Петрину, синів: Андрія в Каліфорнії, Василя у Вест Вірджінії і Мішка в Ірі, брата Володимира з родиною в Україні.

Похоронні відправи відбулися в заведенні Браґґер, 26-го листопада була відправлена Свята Літургія в греко-католицькій церкві свв. Петра і Павла в Ірі.

Уряд Ізраїля пережив кризу

Єрусалим. — Уряд прем'єр-міністра Беньяміна Нетанягу у понеділок, 8-го грудня, успішно пережив кризу вотуму недовір'я, чим переміг протести опозиції щодо затримки мирних переговорів з палестинцями. Внесок вотуму недовір'я подолано голосами 52 до 45 з двома утриманими від голосування.

Опозиція також гостро скритикувала прем'єр-міністра Б. Нетанягу за його не надто успішне керування державою, а також і за те, що він допустив до страйку, котрий зовсім спаралізував країну впродовж майже цілого тижня. Ніссім Звілі, член Лейбористської партії, зазначив перед парляментом Ізраїля, що Б. Нетанягу непотрібно затримував переговори замирення з палестинцями, чим пошкодив дружнім відносинам Ізраїля з Америкою та арабськими країнами.

Аналітики уважають, що після цієї кризи Б. Нетанягу застановиться над тим, як йому дальше бути. Дотеперішні його маневрування між ізраїльськими твердолінійниками, опозицією та вимогами ЗСА щодо переговорів з палестинцями, не вийшли йому на користь. Такою поведінкою ізраїльський прем'єр-міністер не тільки поважно наразив себе на недовір'я з усіх сторін, але також наразив Ізраїль на можливу політичну нестабільність.

ЗСА і ЕС запевнили Україну у підтримці

Київ (УНІАР). — ЗСА і Европейський союз виступили із спільною заявою про підтримку економічних, політичних та соціяльних реформ в Україні. Це прозвучало на зустрічі 5-го грудня на найвищому рівні між ЗСА та ЕС, у якій, між іншим, взяв участь президент Билл Клінтон.

Як сказано в документі, ЕС і ЗСА надаватимуть спільну допомогу Україні в реструктуризації економічного сектора, підтримуватимуть реформи державної системи управління, а також розвиток малого підприємництва і освіти та фінансові реформи. З метою зміцнення ядерної безпеки України, учасники форуму висловились на підтримку програми закриття до 2000 року Чорнобильської АЕС.

Ірак таки має небезпечну зброю

Лондон. — Перебуваючи з офіційною візитою у британській столиці, секретар Департаменту оборони З'єднаних Стейтів Америки Вілліям Коген дав до зрозуміння, що іракський уряд визнав факт виготовлення наступальної зброї масового знищення — ядерного, хемічного і бактеріологічного.

Закінчивши консультації з міністром оборони Великобританії Джорджем Робертсоном з приводу розбльокування „іракської кризи", В. Коген у розмові з журналістами розповів про збройні програми, наявність яких визнала іракська сторона.

Після повернення інспекторів ООН до Іраку, сказав секретар Департаменту оборони, Саддам Гуссейн змушений був признати, що на сьогоднішній день іракська армія має одну тонну отруйної речовини „антракс", 39 тонн нервово-паралітичного ґазу „Ві-Екс", а також 134 ракет далекого засягу дії, подібних до знаних в Европі під назвою „Скад". Раніше іракці заперечували присутність на своїх військових базах хемічної і бактеріологічної зброї, а ракет формально числилося 49.

В. Коген підкреслив важливість повномаштабного доступу міжнародних інспекторів на всі іракські військові об'єкти, оскільки американська розвідка має підстави ствердити, що й на цей раз С. Гуссейн свідомо знижує кількість своєї зброї масового знищення. Насправді Ірак має щонайменше 200 тонн ґазу „Ві-Екс", 3 тонни „антраксу" і до 200 ракет.

В. Коген висловив певність, що Ірак щомісяця продукує 10 тонн хемічних отруйних речовин, півтонни біологічних компонентів зброї масового знищення і 10 ракет „Скад".

ЩОДЕННИК „АЛЬ-ГАЯТ" З ОСІДКОМ в Лондоні повідомив, що керівники-вигнанці мілітарної ісламської групи, підпільники котрої убили 58 закордонних туристів у Єгипті минулого місяця, приобіцяли зупинити свої терористичні акції проти чужоземних туристів. Лідери аль-Ґамаа аль-Іслям чи Ісламської групи зазначили, що згаданий напад 17-го листопада був здійснений боєвиками самочинно, бо наказу на його здійснення вони не давали. Цитуючи слова заяви згаданих керівників, газета підкреслила, що в нападі загинуло також чотирьох єгиптян.

В Україні
(З інформацій УНІАР)

ПРЕДСТАВНИЦТВО УКРАЇНИ ПРИ ШТАБ-КВАРТИРІ НАТО

КИЇВ. — Згідно з повідомленням міністра оборони України Олександра Кузьмука, українська військова місія вирушила до штаб-квартири НАТО у Брюсселі, де відтепер працюватиме постійний представник України. Головою місії України призначено амбасадора України у державах Бенелюксу Бориса Тарасюка, керівником військової місії — генерал-лейтенанта Віталія Куценка, чисельність місії України в НАТО становитиме дев'ять осіб. Завдання місії — „активізація відносин між Україною і Північноатлянтичним оборонним союзом та формування спільних військових заходів", сказав міністер. Військову присутність України у штаб-квартирі НАТО передбачено положеннями Хартії про особливе партнерство.

ВКРАДЕНО ДАТЧИКИ

РІВНЕ. — Тут украдено два реєстратори комп'ютерно-моніторінґової системи контролі за станом довкілля навколо Рівенської АЕС. Систему радіяційного моніторінґу „Ґама-1" подарували Україні німецькі фірми, а її вартість оцінюється у 5.3 млн. дол. До її складу входить 27 реєстраторів, розташованих у 300-кілометровій зоні навколо Чорнобиля, а також комп'ютери, передані обласному Управлінню екологічної безпеки. Сьогодні система працює у дослідному режимі, а під кінець року її буде передано Міністерству Охорони Довкілля України.

СІРНИКОВИЙ ФАБРИЦІ ПОТРІБНЕ ОБЛАДНАННЯ

РІВНЕ. — Кабінет Міністрів України виділив з Державного інноваційного фонду для Рівенської сірникової фабрики 16.8 млн. грн. для придбання нового обладнання у Швеції. Фірма „Аренґо" обіцяє передати обладнання українській стороні на умовах п'ятирічного договору. Орієнтовна потужність майбутньої сірникової фабрики становитиме 650 млн. коробок сірників на рік, що забезпечить 30–40 відс. потреб України.

П. ЛАЗАРЕНКО СУДИТЬ ГАЗЕТУ „УКРАЇНА МОЛОДА"

КИЇВ. — Тут у суді Радянського району столиці відбулося судове засідання за скаргою колишнього прем'єр-міністра України Павла Лазаренка на газету „Україна Молода", у якій кілька місяців тому було надруковано статтю „Птахи гнізда Дніпропетрова". П. Лазаренко оцінив статтю як таку, що ганьбить його ім'я і подав скарги до суду. Двічі призначалося слухання, але редакція покищо не встигла зібрати документи, які підтвердили б факти, описані в статті. Наступне судове засідання має відбутися 23-го грудня.

РУХ ПРОВЕДЕ З'ЇЗД ПЕРЕД САМИМИ ВИБОРАМИ

КИЇВ. — Центральний провід Руху, засідання якого відбулося 6-го грудня, ухвалив скликати VIII (надзвичайні) Всеукраїнські збори Народного Руху України 7-го березня наступного року — перед самими парляментарними воборами. На весняному з'їзді в Києві Рух має обговорити загальнополітичну й економічну ситуацію в Україні, а також визначити пріоритети діяльности Руху на прикінцевому етапі виборчої кампанії. На засіданні також ухвалено порядок затвердження осіб, які кандидуватимуть від Руху на народних депутатів України в мажоритарних округах. Усі кандидати мають бути висунуті обласними конференціями Народного Руху. На нараді оголошено, що за Рух підписалося півмільйона виборців.

ЖУРНАЛІСТИ ВИМАГАЮТЬ ҐАРАНТІЙ

ОДЕСА. — Ведуча „Новин" Одеської телекомпанії „АРТ" Людмила Добровольська у відкритому листі до Президента України Леоніда Кучми інформує, що згідно з даними начальника обласного Управління боротьби з організованою злочинністю Філіпова, у місті заплянововано дев'ять вбивств на замовлення, в тому числі й журналістів. Про це Філіпов заявив ще 18-го жовтня і пояснив, що не може ґарантувати безпеку журналістам. Одеська обласна прокуратура 26-го листопада поінформувала Л. Добровольську, що готується замах на її життя. Їй запропонували „вжити заходів особистої безпеки". Та самі правоохоронні органи ніяких заходів не вжили і навіть не розпочали розшукову працю. Журналістка закликає Президента забезпечити можливість виконувати журналістичні обов'язки.

У СВІТІ

ІРАН ТА САВДІЙСЬКА АРАБІЯ після 20-річної ворожнечі починають шукати більш приязних стосунків — крок який загрожує підривом американської політики в багатих на нафту околицях Перської затоки. Престолонаслідник Савдійської Арабії принц Абдулла у понеділок, 8-го грудня, прибув до Теґрану на важкиву вершинну ісламську конференцію, в якій беруть участь делеґати понад 50 мусулманських країн. Його присутність та правдоподібна зустріч з іранським президентом Мохаммедом Кхатамі є вислідом кількамісячної дипломатії. Ця зустріч і розмова може бути поворотним пунктом у відносинах цих двох найбільш впливових ісламських країн. ЗСА намагаються ізолювати Іран від 1979 року — часу ісламської революції, котра повалила підтримуваного Америкою шаха.

В АМЕРИЦІ

НЕ ЗВАЖАЮЧИ НА ЗВЕРНЕННЯ китайського уряду, президент Билл Клінтон минулого понеділка, 8-го грудня, зустрівся з відомим дисидентом Вей Джінґшенґом, головним пропаґатором демократичного руху в Китаю, котрий за це відсидів у тюрмі майже 18 років. Китай минулого місяця дозволив 47-річному Дж. Веєві виїхати на лікування до ЗСА, однак Тенґ Жіянґ, речник китайського міністерства закордонних справ, у четвер, 4-го грудня, зазначив, що „ ми є проти того, щоб американські офіційні чинники зустрічалися з Вей Джінґшенґом". Натомість речник Білого Дому Майк МекКиррі підкреслив, що Президент чув багато про цього дисидента, тому хотів з ним побачитись і обмінятися думками. Після 35-хвилинної зустрічі в Білому Домі Вей Джінґшенґ сказав, що остеріг Б. Клінтона щоб не надто довіряв керівникам Китаю.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054.

UNA & Svoboda tel.: (973) 292-9800; Svoboda Fax: (973) 644-9510; UNA Fax: (973) 292-0900

Soyuzivka UNA Estate: 216 Foordmore Rd., Kerhonkson, NY 12446 (914) 626-5641, Fax (914) 626-4638, e-mail: fqsst@aol.com

Передплата на рік $100.00, на півроку-$60.00. Для членів УНСоюзу $75.00 річно, на півроку-$40. За кожну зміну адреси-$1.00. Чеки і грошові перекази виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли.

Головний редактор: Зенон Снилик

Second Class Postage paid at Parsippany, NJ

Порятунок в експорті зброї

Активність України на світовому ринку озброєнь принесла їй нові дипломатичні труднощі, стаючи впоперек стратегічним інтересам окремих держав і викликаючи незадоволення конкурентів. Минулорічна угода про продаж 320 танків Пакістанові спричинила прохолодження відносин України з його традиційним суперником Індією. Росія як союзник останньої теж була незадоволена і погрожувала, хоч і безуспішно, перешкодити виконанню контракту. Мають „зуб" на Україну ЗСА, Німеччина, Франція, Італія, Китай і Словаччина за те, що Київ вириває у них з під носа контракт на продаж 1,000 танків Туреччині.

Але ціною цих дипломатичних труднощів Україна починає поступово піднімати свій військово-промисловий комплекс, який занепав після розвалу СССР, і навіть виводити економіку з кризи. Для прикладу можна навести Харківський завод ім. Малишева. Угода з Пакістаном на 650 млн. дол. вдихнула в нього нове життя. Місцеві газети переповнені оголошеннями про приймання на працю. Платню обіцяють втричі вищу від середньої по країні і ґарантують виплачувати її вчасно. Для людей, які не дістають платень по кілька місяців, це просто здається чудом.

Угода з Туреччиною обіцяє ще більше місць праці для харків'ян. На початку наступного року Анкара має остаточно визначитися. Україна переконана, що вибір буде зроблено на її користь, бо її танки дешевші від західніх десь удвічі. Контракт з Туреччиною приніс би українській економіці щонайменше 2 блн. дол., що є дуже поважною сумою, адже за шість років незалежности Київ привабив всього 1.8 блн. дол. чужоземних інвестицій.

Крім економічного ефекту, успіхи України на ринку озброєнь в якійсь мірі консолідують українське суспільство, сприяють збільшенню патріотизму і невтралізують проросійські настрої. Від самого початку Росія була проти українсько-пакістанської угоди. Її міністри, урядовці, а також засоби масової інформації піддали гострій критиці контракт. При чому погрожували припинити доставу необхідних компонентів до українських танків. Опозиція Москви до українсько-пакістанської угоди є також опозицією до економічних інтересів людей, які дістали працю завдяки цій угоді. Це може змусити багатьох з них льояльніше ставитися до своєї держави. Тепер, правда, Росія нічим не може перешкодити виконанню контракту, бо Україна сама налагодила виробництво потрібних їй частин.

Існує, однак, і моральний аспект експорту української зброї. Курди побоюються, що Туреччина використає закуплені в України танки для придушення їхнього руху за незалежність. Деякі депутати Верховної Ради України, солідаризуючись з ними, вже зверталися до Уряду з проханням відмовитися від контракту. Представник курдів заявив нещодавно у Москві, що курдські сепаратисти можуть заблькувати будівництво українсько-турецького нафтопроводу, який має сполучити південь Туреччини з північчю і забезпечувати Україну нафтою. Україна, яка сама нещодавно виборола незалежність, потрапляє в не дуже зручне становище.

Українські урядовці, очевидно, відкидають як моральний аспект, так і дипломатичні труднощі, зокрема з Вашінґтоном, який невдоволений втручанням України в його ринок. Микола Томенко з Київського інституту післясовєтських студій сказав, що ЗСА можуть висунути претенсії на зразок: „Ми вам допомагаємо більйонами долярів, а ви витісняєте нас з наших ринків". Разом з тим М. Томенко переконаний, що Україну ніщо не зупинить, бо підняття важкої промисловости є для неї набагато важливішим від проблем у стосунках з іншими державами.

Очевидно, біда вчить Україну самостійно давати собі раду і менше надіятися на фінансову допомогу Заходу. Це позитивне явище, однак для підкріплення його потрібно нарешті почати справжні реформи.

Ярослав Гайвас

НА ПОТРІЙНОМУ РОЗДОРІЖЖІ

Багато в нас мови про те, що українська держава покищо не зовсім українська, що чужі, навіть ворожі українському народові та українській державі сили ведуть відкриту боротьбу проти них; що російський великодержавний шовінізм все ще не зрікся завойовницьких протиукраїнських намірів і, де тільки може, шкодить українській справі. Це все правда. Але є й втішний бік дійсности: не зважаючи на це все, українська держава стабілізується й утривалюється. Стає конкретним національно-політичним чинником у світовій політиці. Навіть у зросійщених реґіонах відроджується українська мова, культура, стає все виразнішим національно-політичне прозріння.

Навіть комуністи заговорили по-українськи...

Перед парляментарними виборами, що відбудуться під кінець березня наступного року, навіть ліві вже не можуть не рахуватися з аспектом національного відродження. Ось, наприклад, такий послідовний москвофіл і ворог всього українського, як лідер комуністичної партії України Петро Симоненко, раптом пригадав собі, що його мати говорила до нього українською мовою і що він також її знає. На останньому з'їзді партії він говорив українською мовою і в якійсь мірі нею провадив цей з'їзд. Обсерватори того з'їзду не могли з дива вийти, коли народні депутати та інші комуністичні діячі, які дотепер виступали тільки „на русском язикє", з чого насміхалися росіяни, називаючи це „хахлацьким суржиком", несподівано пригадали мову своїх батьків і самі заговорили нею. Мало це місце і на інших з'їздах та нарадах, що їх тепер проводять партії і партійки, які в своїх „масових рядах" начислюють по десять-двадцять осіб. Коротко: всі вони, більші й менші, починають бачити, що їм доведеться, хочуть вони цього чи ні, жити й працювати в українській державі.

В новій українській політично-партійній дійсності, що настане у висліді виборів, прийдеться, крім інших важливих і важких питань, дати відповідь на одне з найваговіших: якою має бути українська держава? Прислухуючись до слів і бажань, прагнень і мрій звичайних людей, хоч тепер панує нужда і в кожній ділянці багато недотягнень, чуємо, що населення України не потребує „старшобратської" опіки Москви. Воно хоче жити европейським життям, в державі европейського типу, без ідеологічного і каґебівського зашморгу, з вільною духовістю і культурою, здоровими звичаями і стилем життя. Навіть російські мешканці України голосували 1-го грудня 1991 року за незалежну українську державу і під цим розуміли Европу, порядок, добробут. І нині, після нелегких шести років, свідомість населення України зовсім очевидно зростає у цьому напрямі. Запитайтеся українця чи поляка, росіянина чи кавказця, що вони обирають для себе — Европу чи Росію? Почуєте на всіх мовах: Европу.

Хоч ми живемо і високо цінимо життя в американській орбіті, але само собою це не забезпечує американсько-европейського рівня. Приглянь-мося ближче. Ми чуємо з уст американських найвищих державних чинників, що Україна належить до найважливих держав у їхніх геополітичних уявленнях та плянах. Але домінують все ж власні, американські інтереси. Так є і так буде. Американський громадянин, особливо підприємець, дбає в першу чергу про те, щоб з усього здобувати прибуток, і то щораз більший. І тут багато не поможе державна система, державний урядник. І саме під тим кутом зору вони дивляться на українську державу. І тому ми бачимо, як вони трактують, наприклад, українську сталь. Вона якісно краща і дешевша ніж їхня, але американські продуценти і торгівці не дуже рахуються з тим. А за ними зобов'язаний іти також державний чинник. Хоч наші плащі і малого типу літаки своєю якістю і ціною з успіхом конкурують з іншими, американці віддають перевагу своїм.

Своя сорочка ближча до тіла

Американський промисловий світ не приховує своїх інтересів і бажання заробити. Тому західні підприємці радять Україні концентрувати свою увагу на експорті сировини, а вони вже задоволять її готовими промисловими виробами. У такому випадку, не зважаючи на спільні політичні цілі, господарські розходження такі, що їх легко перейти не можна. В таких ситуаціях кожна сторона має право обстоювати свої життєві інтереси. І від України ніхто не може вимагати, щоб її державна влада заради чужих, хай сюзницьких, потреб, ішла проти власних потреб та інтересів. І це повинно бути самозрозумілою нормою, її прийнято в усьому світі, хоч і можуть бути винятки, коли котрась зі сторін повинна піти на жертву. Фактично, на базі всього попереднього історичного досвіду і теперішніх напрямних російської політики, життєві вимоги й потреби українського народу підказують: він мусить перебувати в західній економічно-культурній орбіті й будувати своє майбутнє власне в ній.

З другого боку маємо Росію. Російські лідери, зокрема президент Російської Федерації Боріс Єльцин, виголошують тепер філіпіки на теми „стратегічної кооперації України з Росією", слов'янського пов'язання" двох народів, „історичної спільної долі", і це є недобрим знаком. Москва хоче затягнути Україну в склад тієї нібито федерації, щоб відтак остаточно знищити нашу націю. На ділі Єльцин є прапоросцем тих смертельних для України підступів. Те, що він прибув до Києва і заговорив там солодкими словами про „дружбу та співпрацю" між Україною та Росією, слід розглядати як далекосяжний тактичний крок. Дотеперішня аґресивна, відкрито ворожа до України тактика не мала успіху. Не поміг дотеперішній економічний шантаж, не помогли мита й заборони на імпорт українських товарів, не помагають провокації щодо „захисту" російськомовного населення України, не помагає понадп'ятитисячний російський корпус в запліччі України, в Придністров'ї, та різні російські збройні відділи, порозкидані по Україні під різними камуфляжами і претекстами. Українська держава з трудом, але утривалюється та стабілізується, її місце під сонцем і політична роля закріплюється, а московські спроби створити в ній свою „п'яту колону" і побільшувати число слуг „атєчества чужого" кінчаться компромітацією.

А другою причиною був очевидний факт, що відкрито ворожа до України Росія збільшувала відчуження між тими двома народами і державами та поглиблювала ворожнечу навіть без особливих зусиль у цьому напрямі. Отже, побачивши це, Москва була змушена вдатися до тактики „приязні і співпраці".

Одначе ні такий стан взаємин з Москвою, ні вростання у західній світ самі собою не будують сили і ваги України серед інших народів, хоч творять підставу для цього. Ми вже згадували про практичну сторінку та початки перебування України у західній системі. Між іншим, наслідком пов'язання України з політикою ЗСА виникла економічна дезорієнтація: мовляв, у своїй господарській відбудові Уряд України може рахувати на ЗСА. Так думали і в ЗСА. І коли, наприклад, Іран запропонував Україні продаж нафти та природного ґазу за вигідними цінами, Вашінґтон протиставився цьому і Україна довгий час залишилася жертвою російського монополю в цій ділянці. Коли Іран пробував замовити великих розмірів турбіни, які виробляє Україна, що було великим позитивом для неї, ті самі чинники стримали це.

Шукати нових ефективних шляхів

Було більше таких випадків і з іншими державами. А водночасно Вашінґтон, зі свого боку, провадив власну господарську політику, що мусіло б стати повчальним прикладом для України. Вашінґтон зовсім очевидно допомагає Росії під господарським оглядом, що не завжди узгоджується з українськими інтересами. Ось останньо завдяки Вашінґтонові західні банки та фінансові інституції підписали новий вигідний для Росії пакт про сплату її боргів у сумі понад 32 блн. дол. Лондонський клюб кредиторів, до якого завдяки Вашінґтонові прийнято Росію, зобов'язався причинитися до покращання її фінансової ситуації. Росію, завдяки тим же чинникам, фактично прийнято до „Великої сімки", і багато інших подібних фактів. І це є зрозуміле, бо ЗСА мають свої інтереси і свої пляни.

Це саме стосується України. Отже, Україна незалежно від ЗСА мусить будувати свої господарські пляни і зв'язки. Вона не може надіятися, що хтось інший зробить це за неї.

У цьому напрямі вже почався потрібний зворот. Україна поробила перші кроки в напрямі господарської співпраці з арабським світом, що конче потрібне обидвом сторонам. Покищо арабський світ стоїть економічно на базі продажу нафтової ропи та її деревативів. Але це раніше чи пізніше кінчатиметься, всі готуються до того, араби також. Вони мусять приспі-

(Закінчення на стор. 3)

С. Радіон

Цікава реалістична повість

Р. Володимир (Кухар), „Поцейбіч борсань" (повість із сучасного життя), Київ — Вікторія, Кензас (ЗСА), 1996, 256 стор.

Ця повість це вже другий твір Р. Володимира після появи повісті „Манівцями", що вийшла в В-ві Юліяна Середяка в 1989 році в Буенос Айресі. Сюжет це ніби друга частина повісті „Манівцями", з подібним тлом із життя-буття інтеліґентної родини еміґранта.

У повісті змальовано життя родини українського еміґранта, що став професором американського університету, Яреми Буженка, його відвідини вимріяної України з дружиною Лореною і підлітками-дітьми, Юрком, Галиною і Лесею, їх розчарування побаченою поневолену Росією совєтську Україну. По повороті назад в Америку, вірний ідеї визволення свого народу, Ярема Буженко з дружиною Лореною посвячуються вповні національному вихованню сина й доньок, з надією побачити Україну вільною.

Після проголошення незалежности 24-го серпня 1991 року Буженки висилають національно свідомого сина, вихованого в Америці Юрка, з сестрою Лесею в Україну, де вони обоє включаються у Львові в працю збудження народу у східній Україні до референдуму 1-го грудня 1991 року за потвердження проголошеної Верховною Радою самостійнсоти України.

В повісті цікаво розгортається життя родини Буженків, життя, яке є образом побуту всіх еміґрантів поселених у англомовних країнах.

Відкривається повість „Прологом" — панорамою ляндшафту сільсько-господарського степового стейту Америки Кензас, місця життя і подвигів героїв повісти та їхніми дітьми. А для повноти малюнку про університетську педагогічну працю автор уводить викладачів-американців.

Повість багата на нові словотрови, які автор як філолог свідомо вводить у мову, тим збагачуючи літературну мову. В автора, як поета, красується алітерація у прозі (довкілля-зусилля).

Ця повість Р. Володимира фабулою і родинними малюнками подібна на роман Вілліяма Ґолсворті „Саґа роду Форситів", де любощі, космополітанізм, родинна розхлябаність, а в „Поцейбіч борсань" Р. Володимира націософія, ідеї, студії, скитальщина по таборах ДП, щасливе родинне співжиття у поселенчому перебуванні в Америці. При тім влучно характеризує життя американців: побіч багатирського життя людини, її „духове пустирище, морально хворий світ, країна розперезаних моральних безпросвітків (стор. 166), здичавіла підкультура сучасної доби, збавленої вищих ідеалів (стор. 167) та отому освітньому духові вільнодумства й морального свавілля (стор. 168)".

А ось проблеми виховання дітей на еміґрації у повісті Р. Володимира: „Горі чолом, Лорено! Дивись оптимістично на світ. Наш син побачить більше всього в житті, здобуде потрібний досвід і знання, вирветься з тісноти провінційного затиску, бо, як у нас мовлять, 'не стільки світа, що в вікні'... Ти краще перестала б побиватися без причин, Юрко ж на відкритому ґрунті й відкритому шляху до життєвої мети (А яка ж вона? — в душі ворушилось). А от, що судилось нашим доням в оцій країні..."

„І таки було над чим глибоко призадуматись їм, — турбується автор повісти — Галочка вже в літах, дівоче її товариство починає все більше мінятись чоловіками, а хто вони, оті її принагідні поклонники, що вони собою уявляють, які в них заміри? — батьки ніяк, не впевнені... не багато інакше з Лесею, яка вже й собі виходить з віку 'дівчура'".

— Справді, куди менші турботи з сином, аніж з доньками в цій складній їхній розвитковій стадії, не правда моя? — спитав Ярема.

„А взагалі, у Яреми й не багато дозвілля на роздуми над забезпеченням щокращого майбуття донькам, бо ж... вимоги його професії повністю заполонюють будні Ярeминого існування... Тож таки одній Лорені... припало... турбуватись дальшим вихованням доньок". (стор. 165, 166).

„Раз, як повернувся Ярема пізніше з його вимогливої... праці, й застав дома тільки Лорену... спитав:

— А де ж наші дівчата? Куди ж вони діваються?

— Ярку! Ця проблема саме не дає мені спокою" (стор. 167).

Такі турботи й розмови, як у родині Буженків, відбуваються між батьками в усіх поселенців на еміґрації, без огляду на освітній статус еміґранта.

Персонажі повісти Р. Володимира — Ярема,

(Закінчення на стор. 3)

Микола Світуха

ПАРТІЙНА МОЗАЇКА УКРАЇНИ

III

Всеукраїнське Об'єднання „Громада", голова Павло Лазаренко.

Зареєстрована в березні 1994 року, „Громада" об'єднувала колишніх симпатиків „демократичної плятформи" в КПУ і Партії Демократичного Відродження України (ПДВУ). Партійна ідеологія змінилася після того, як до проводу прийшли прихильники Павла Лазаренка, який був вибраний головою на конґресі у вересні 1997 року. Наголошуючи позиції і інтереси підприємців, партія розраховує на голоси виборців індустріяльних центрів України. Це перша партія, яка зформувала свій „тіньовий кабінет". Чисельність партії оцінюють на 3,000 членів.

Соціял-Демократична Партія України (СДПУ), голова Юрій Буздуган.

Партія постала в січні 1995 року в наслідок розколу в первісній СДПУ, заснованій ще в травні 1990 року. Як така, що визнає принципи інтернаціонального соціялізму, партія є лівого спрямування. Членство оцінюють на 2,500 осіб.

Соціял-Демократична Партія України (об'єднана) (СДПУ), голова Василь Онопенко.

Розкол первісної СДПУ дав поштовх для створення альтернативної партійної структури під проводом колишнього міністра юстиції Онопенка. Партія наголошує законноправність, гарантію свободи, рівности і справедливости. Членство нараховує до 20,000 осіб.

Громадський Конґрес України (ГКУ), голова Олександер Базилюк.

Заснована в Донецькому ще 1991 року, як політичний форум опонентів самостійности, але зареєстрована як політична партія в червні 1993 року. Репрезентує проросійський елемент і виступає за тісну співпрацю з Росією, за створення „Евразійського союзу" і за провідну ролю держави в економіці. Рівень її популярности невеликий.

Селянська Партія України (СелПУ), голова Сергій Довгань, заступник Олександер Ткаченко.

Партія постала в березні 1992 року як політичний речник директорів колгоспів і споріднених агропромислових структур, які стоять в опозиції до реформ цього сектору і за державні субсидії. В 1996 році від партії відкололися прихильники реформ, створивши Аграрну Партію України (АПУ), яка співпрацює з НДП. З первісного числа 52 депутатів в 1994 році в партії залишилось 25. У виборчій кампанії СелПУ близько співпрацює із СПУ і КПУ. Членство оцінюють на 60-100,000 осіб.

Проґресивна Соціялістична Партія України (ПСПУ), голова Наталія Вітренко.

Партія постала в квітні 1996 року у висліді виключення з рядів СПУ двох провідних соціялістичних депутатів, Наталії Вітренко і Володимира Марченка, які домагалися резиґнації Олександра Мороза як лідера СПУ. Партія створила виборчий альянс з Робітничою Партією України (РПУ) і Партією Пенісонерів України (ППУ) і має намір висувати кандидатів у всіх виборчих округах. Чисельність партії невідома.

Соціялістична Партія України (СПУ), голова Олександер Мороз.

Заснована в листопаді 1991 року як реакція на заборону існування Комуністичної Партії України, СПУ намагається тепер плекати ідеологічно менш крайню ідентичність, хоч тісно координує політику з лідерами Комуністичної Партії. Завдяки позиції Олександра Мороза, як голови Верховної Ради, СПУ плекає широкі зв'язки з різними соціялістичними партіями в світі. Партія наголошує важливість співпраці з усіми державами СНД для побудови „народної" соціял-демократії. Членство СПУ нараховує до 30,000, депутатів у Верховній Раді залишилось 25.

Комуністична Партія України (КПУ), голова Петро Симоненко.

Після скасування Верховною Радою заборони діяльности КПУ в травні 1993 року, конґрес КПУ в червні 1993 року в Донецькому відновив партію на традиційних марксистських позиціях. Хоч КПУ була зареєстрована щойно в жовтні 1993 року, комуністи рахують її відродженням партії, яка була заснована ще 1917 року. КПУ стоїть за відновлення „союзу братських народів", за центральне плянування, хоч готова іти шляхом „ленінської нової економічної політики" для стимулювання економічного росту. Все ж партія має три фракції, між ними помірковані „націонал-комуністи" під проводом Бориса Олійника. КПУ з 86 депутатами має найсильнішу фракцію у Верховній Раді, а членів начисляють понад 80,000.

Наскільки кожна названа партія зможе відіграти активну ролю у парляментарних виборах, залежатиме в першу чергу від її спроможности зібрати не менше 200,000 підписів на підтримку її листи кандидатів, при чому не менше 10,000 підписів у кожній із 14 територіяльних округ. Крім того, закон передбачає внесення грошової застави, біографічних даних, декларації про доходи кожного кандидата та інших документів. Далеко не кожна партія буде спроможна виконати ці вимоги для номінації своїх кандидатів. Тому майбутність малих партій, які не мають ні відповідного апарату, ні фінансових ресурсів для виборчих кампаній, дуже сумнівна. Щойно в кінці грудня стане відомо, які саме партії або партійні бльоки братимуть дійсну участь у парляментарних виборах в березні 1998 року.

В Дітройті пом'янули 359 лицарів

Урочистою Панахидою в неділю, 16-го листопада ц. р., парафіяни УАПЦеркви св. Апостола Андрія Первозванного вшанували поляглих вояків Армії УНР і їхніх командирів — Головного Отамана Симона Петлюру, Михайла Омеляновича-Павленка і Юрія Тютюнника.

Єпископ Олександер і три священики Київського Патріярхату відчитували імена всіх 359-ох лицарів, розстріляних большевиками в 1921 році під Базаром. Прапори тримали адвокат Юрій Ласка й учасник Буковинського куреня Іван Мироник. В руках присутніх горіли воскові свічки за світлі душі воїнів-героїв. Вічна їм пам'ять!

Проведено було й збірку пожертв на українських інвалідів.

Сергій Лазуренко

На потрійному...

(Закінчення зі стор. 2)

шеним темпом будувати свою індустріялізацію, нові господарські форми. І в цьому Україна краще вивінована, ніж будь-хто інший. Зв'язки розпочаті з Савдійською Арабією, угода з Іраном про літакобудування на його терені, недалеке вже постачання іранської нафти та природного газу через труботранспорт у Туреччині — зрілі кроки Києва. І їх треба продовжувати у відношенні до всіх країн і держав. Будується широкий автомобілевий і залізничний транспорт з Китаю до ісламських держав і далі на Захід. Участь України в ньому самозрозуміла. Значить, Україна будує незалежно свою участь і співпрацю зі світовою господаркою. І це її третя природна дорога.

Цікава...

(Закінчення зі стор. 2)

Лорена, Галя і Леся є по всіх країнах поселення українських емігрантів. Ця літературна типізація героїв повісти є прикметна всім довговічним творам. Ця реалістична повість „Поцейбіч борсань" буде віками почитною літературою, в якій змальовано шляхи й життя примусового скитальця у країнах західньої діяспори. І добре, що вона видана в Україні й є сьогодні доступна читачеві там. Хай читають і думають ті, що сьогодні через тимчасові матеріяльні труднощі хочуть стати добровільними емігрантами. Хай побачать як примусова еміграція, економічна чи політична, цупко тримається свого роду й плоду й тим самим буде пробуджувати в читача патріотизм, отрушуватися від духового манкуртизму, що вдалося насадити терором московському народовинищувальному окупантові.

При кінці повісти є цінний нарис Олександра Астафієва „Лірична націософія Р. Володимира". Цим нарисом творчости Р. Володимира (Кухара) Астафієв започаткував всебічне вивчення творчости Романа Володимира Кухара. Літературна аналіза жанрів стане стимулом для повного дослідження вкладу діяспорного літератора в духовість України — в історію української літератури.

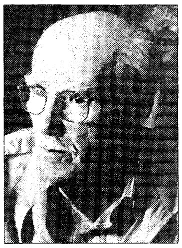
У справі книжки слід звертатися до автора: Dr. Roman Kuchar, 2402 Canal Blvd., Hays, Kansas 67601.

У ПОНЕДІЛОК, 8-ГО ГРУДНЯ, Державне управління харчів і ліків заборонило ввезення до ЗСА свіжих малин з Ґватемалі у 1998 році, тому, що виникнення минулого літа багатьох випадків харчових захворінь пов'язано саме зі свіжими малинами, привезеними звідтіль. Це досить суворе рішення є також висідом намагань Уряду президента Билла Клінтона запровадити кращу безпеку домашніх і спроваджуваних виробів, овочів і городини. Роберт Лейк, директор політики центру харчової безпеки при Державному управлінні харчів і ліків, сказав, що уряд Ґватемалі повідомлено про це рішення, аж до часу розв'язки згаданої проблеми.

У ВАРШАВІ В СУБОТУ, 6-ГО ГРУДНЯ, закінчилась дводенна конференція на котрій офіційні чинники ЗСА, Польщі та Німеччини обговорювали НАТО після того, коли ця організація поширить своє членство на країни Східньої та Центральної Европи. Німецький міністер оборони Фолькер Рує, заявив, що концепція поширеного НАТО має 90- відсоткову підтримку у Бундестагу, нижчій палаті німецького парляменту. Він також завважив, що европейські країни повинні допомогти ділити „клопоти і відповідальності" нового НАТО. Колишній секретар державного департаменту Генрі Кіссінджер підкреслив, що в американському Сенаті будуть гострі дискусії на тему поширення НАТО, але вкінці буде успіх. А інший учасник згаданої конференції Збіґнєв Бжезінскі підкреслив, що Франція, Німеччина, Польща і Україна творять „ядро" европейської безпеки.

Помер І. Коляска

20-го жовтня ц. р. у Києві помер відомий письменник та освітній діяч, працівник на ниві українського відродження Іван Коляска. Його поховано 22-го жовтня у селі Хотів Києво-Святошинського району на Київщині.

Св. п. І. Коляска

І. Коляска прожив довге і помітне життя. Народжений у гірничому містечку Кобалт у північному Онтаріо 5-го жовтня 1915 року, він, як і багато молоді того часу, мандрував товаровими поїздами у пошуках праці під час Великої депресії. Як і в багатьох інших представників цього покоління, юнацький досвід виробив у І. Коляски радикальний світогляд: він став марксистом і вступив до Комуністичної партії Канади. Після війни Іван Коляска навчався в університетах Саскачевану та Манітоби й дістав звання магістра від Торонтонського університету в 1950 році. Згодом він викладав у школах Манітоби та Онтаріо.

У 1963 році прокомуністичне Товариство Об'єднаних Українців Канади (ТОУК) відправило І. Коляску в Україну навчатись у вищій партійній школі Центрального комітету Комуністичної Партії України. Там його ілюзії щодо Совєтського Союзу розвіялися: він зрозумів, що це зовсім не „держава трудящих" і усвідомив руйнівний вплив русифікації на українську мову і культуру.

Немолодій людині звичайно важко докорінно змінювати переконання, а тим більше чесно і відверто визнавати свої помилки. І все ж І. Коляска зробив саме це. Ще в Україні він дізнався про рух дисидентів і невдовзі особисто запритеднився з представниками молодої української інтелігенції, званими „шестидесятниками". Він також почав збирати інформації про політику русифікації в Україні. Коли совєтська влада дізналася, що І. Коляска надсилає ці інформації за кордон, його було ув'язнено і допитувано продовж кількох тижнів. У 1965 році його вислали з України.

У Канаді І. Коляска зужив зібрані матеріяли для написання двох книг. Перша з них, „Education in Soviet Ukraine: A Study in Discrimination and Russification" (Торонто, 1968 р.), зробила сильне враження на читачів у Канаді та в цілому світі, включно з академічною публікою. Друга, під назвою „Two Years in Soviet Ukraine: A Canadian's Personal Account of Oppression and the Opposition" (Торонто, 1970 р.), подає цінні спогади про Хрущовську відлигу в Україні та діяльність шестидесятників. Хоч І. Коляска видав свою першу книгу вже після того, як йому сповнилося 50 років, після неї він написав, уклав, переклав або відредагував ще вісім книг. У них Іван Коляска зробив важливий внесок у наше розуміння совєтської системи, особливо стосовно придушення української мови та культури. Він також розробляв історію українців в Канаді, з якої видав дві книги: „The Shattered Illusion: The History of Ukrainian Pro-Communist Organizations in Canada (Торонто, 1979 р.) та „Prophets and Proletarians: Documents on the Rise and Decline of Ukrainian Communism in Canada" (Едмонтон, 1990 р.). Остання книга вийшла у видавництві Канадського Інституту Українських Студій (КІУСу).

Здобутки І. Коляски, як автора були помітними. Та понад це він був не просто відстороненим дослідником, але людиною, яка присвятила себе громадській праці. Він виступав з доповідями про справжнє обличчя Совєтського Союзу перд широкою публікою. Він брав активну участь в українському громадському та релігійному житті, зокрема як член Товариства Українців-Самостійників. Велике значення мала його праця з підтримки відродження України протягом останнього десятиліття. У 1990 році він разом з двома українськими родинами з Британської Колюмбії заснував Фундацію Розвитку Науки в Україні при КІУС. Прибуток з капіталу фундації оплачує стажування науковців та фахівців з України в Канаді. Хоча І. Коляска був на початку 1990-их років вже людиною похилого віку і не при доброму здоров'ї, він невтомно збирав гроші на фундацію, яка головно завдяки йому стала одним з найбільших вічних фондів КІУС.

Останніми роками І. Коляска зосередив свої зусилля на підтримці Української Республіканської Партії і, зокрема, на збиранні грошей на видавниче обладнання для обласних організацій партії. Кілька років він перебував в Україні цілими місяцями, а потім вирішив провести там решту свого життя, працюючи для Української Республіканської Партії. Останнім часом І. Коляска жив з родиною Лук'яненків у селі Хотів коло Києва.

Богдан Кліб

Гартфорд й околиця гідно відзначили 50-ту річницю горезвісної „Акції Вісла"

В наміренні жертвам і потерпілим в „Акції Вісла", в неділю 23-го листопада ц. р., в українських церквах були відслужені Богослуження, а відтак в залі Українського Народного Дому було вшановано пам'ять масової евакуації і терору над автохтонним населенням Лемківщини, Надсяння, Холмщини і Підляшшя.

Обходову програму відкрив голова Громадського комітету інж. Олександер Пришляк, вітаючи преподобних отців, очевидців депортації українського населення і всіх учасників, які прийшли щоби віддати шану потерпілим нашим братам і сестрам.

Вступну молитву провів о. протоієрей Дмитро Мамчур.

Головну доповідь, яку підготовив проф. Степан Заброварний, виголосив молодий лікар, станичний Пласту д-р Андрій Бойко. Доповідь широко аналізуючого історичного змісту була віддзеркаленням тодішньої події злочинної Москви і польського тогочасного уряду. Шановний автор заслуговує на загальне признання і шану, за що й присутні нагородили його рясними оплесками.

Після доповіді Зірка Мішталь виголосила з притаманною й акторською вдачею вірш „Вісла", який написала Ася Іванова.

Чимало було на залі присутніх очевидців насильної депортації, яких голова Громадського комітету представив поіменно. Представлено було також і воїнів УПА, захисників українського населення.

Стефанія Козяк, як очевидець тодішніх подій, поділилася з присутніми своїми зворушливими споминами.

Учениця української школи Настя Тетерічко виголосила вірш Анатолія Ядловського „Дике поле", за що була нагороджена рясними оплесками.

На закінчення програми були висвітлені прозірки-репортаж слава УПА — поклин жертвам „Акції Вісла", які оформив і приготовив інж. Петро Бокало з Пенсильванії. Заповідач — загально відомий рецитатор Володимир Курило.

На закінчення голова Громадського комітету подякував всім виконавцям програмової частини, всім, хто в будь-якій мірі причинився для загального успіху програми та всім присутнім, а зокрема інж. П. Бокало за його труд та надзвичайно цікаві прозірки.

Українським національним гимном закінчено це вдале відзначення.

Після програми місцеве жіноцтво приготовило каву і солодке та ще довго обмінювалися своїми спостереженнями учасники обходової річниці.

П. Шагай

„Пісні УПА" — 25-ий том „Літопису УПА"

Нарешті вийшов у світ довгоочікуваний 25-ий том „Літопису УПА", назва якого „Пісні УПА", загальним обсягом 580 сторінок і присвячений 50-літтю Великого рейду відділів УПА у Західню Европу.

Збірка містить в собі понад 600 пісень. У 15-ох підрозділах: гимни й марші, історичні пісні, доля народу, повстанський світогляд, доля повстанця, доля дівчини, матері, рідні, тюрми й табори, любовні, військовий побут, розважливі, дратівливі, колядки, післяповстанські авторські пісні та додатки, які групують пісні за вище поданими категоріями. Книга також має примітки, бібліографію та покажчик. В загальних примітках в скороченому вигляді подано списки джерел даної пісні, у текстових з'ясовано головно різновиди тексту пісень. Бібліографія подає головні джерела пісень збірки, а покажчик вказує на імена, псевдоніми, географічні назви й вибрані гасла із текстів пісень.

В цьому томі зібрані пісні, які постали в добу дій Української Повстанської Армії й українського підпілля або в часі поміж двома світовими війнами. Тому в ширшому розумінні термін „пісні УПА" стосується не лише пісень повстанського руху, але й доповстанської народної творчости того й пізнішого часу.

Прямих джерел повстанських пісень відносно мало. В Україні донедавна існувала строга заборона й цензурування повстанських пісень, а то й активне нищення джерельної бази, що дуже часто призводило до затертя їх первісного виду. За кордоном під „редакторським пером" чи в дешево-популярних звукозаписах, не тільки втрачався первісний вид цих пісень, але часто витворювалися нові різновиди їх текстових і музичних деталів. Дехто справляв мову чи музику з великою шкодою для самої пісні.

Тому перед автором стояло непросте завдання вияснити, котрі мелодії оригінальні, котрі використовується під різні тексти або котрі з них запозичені з народних, а то й з чужих пісень. Причиною неясности є те, що такі запозичення дуже часті, а повстанські пісні творилися до великої міри на існуючі мелодії, які служили музичною основою для кількох пісень одночасно.

В збірці зроблено спробу приблизити текстові та музичні варіянти пісень, чітко розмежувати їх категорії, визначити час походження кожної пісні, хоч це не завжди вдавалося. До збірки входить чимало пісень міжвоєнного періоду, які приготовляли шлях повстанському рухові. Часто це варіянти стрілецьких пісень та пісень з часів визвольних змагань, постання Закарпатської України чи пісенної творчости, пов'язаної з діями ОУН. Багато пісень мають пряме відношення до повстанського жанру, тому ми подаємо їх у збірці з наміром етнографічного збереження. Переспіви народних і стрілецьких пісень, як і теж запозичення українських і чужих мелодій, де тільки можливо, роблено старання їх виявити. Матеріяли до 25-го тому опрацював і впорядкував Зенон Лавришин.

Бажаючі зможуть придбати цей том в книгарнях або замовити безпосередньо у видавництві за адресою: „LITOPYS UPA", P.O. Box 97, Stn. „C", Торонто, Онтаріо M6J 3M7 Canada.

Чикаґська громада здала іспит зрілости

Неділя, 26-го жовтня 1997 р. — ще одна світла сторінка в книзі, що охоплює 45 років існування Українського Національного Музею в Чикаґо. В ній окремі сторінки присвячені його основоположникам, що з нічого почали збирати спершу архівні матеріяли, а згодом музейні експонати, щоб зберегти на чужині скарби української культури, щоб у широкому світі, далеко від України, вчити чуже довкілля не тільки словом, але ілюструвати сказане наочними доказами, яка давня і славна історія України, яка високомистецька душа народу, що створила неперевершені духові й матеріяльні скарби, починаючи від трипільської культури аж до наших часів.

Чим же світла сторінка, на якій вписані святкування з нагоди 45-річчя? Вона віддзеркалює велике й глибоке зацікавлення громади справами Музею та розумінням його ролі й завдання.

Хоч день святкувань позначився в природі гураґанним вітром і холодним дощем, то в залі Українського Культурного Осередку панувала тепла радісна атмосфера. Всі присутні відчували вагомість інституції, що відзначала свій ювілей, а рівночасно цікаві були, як виглядає й що скаже у своєму слові кандидат-астронавт Гайді Стефанишин-Пайпер, яка була головним промовцем.

Програму святкувань розпочав коротким привітом теперішній президент УНМузею д-р Юрій Гриценяк. Він згадав усіх будівничих цієї культурної установи — її основоположників, ентузіястів, працівників, добродіїв-жертводавців, що мали далекойдучу візію і розуміли невідкладну потребу покласти підвалини такої важної культурно-мистецької й історично-архівної установи. Їхні імена, це: проф. Олекса Ганкевич, мґр Орест Корчак-Городиський, проф. Юліян Каменецький, проф. Маркіян Терлецький і д-р Ілля Витанович.

Д-р Ю. Гриценяк пригадав у своєму слові також усіх президентів УНМ, які прийняли цей почесний обов'язок після смерти першого президента, яким був д-р Мирослав Сіменович. Ними були: д-р Ілля Мула (в рр. 1967–70), д-р Роман Верес (в рр. 1970–1980) і мґр Омелян Басюк (в рр. 1980–1988). Всі вони віддавали свій час і труди для розвитку музею. Мґр Омелян Басюк, передавши пост президента д-рові Ю. Гриценякові, до кінця свого життя кожного дня працював у музеї, впорядковуючи архів. Він був великим його ентузіястом.

Після того короткого вступу, господар свята д-р Юліян Куляс попросив Владику Іннокентія провести молитву і поблагословити трапезу. Під час обіду відчитано ряд привітів від майже всіх товариств, організацій і установ метрополітального Чикаґо, більшість з яких включали ювілейні пожертви на розбудову УНМузею. Він також представив присутнім головний стіл, за яким сиділи почесні гості: Владика Іннокентій, Гайді Стефанишин-Пайпер, консул України Юрій Павлов з дружиною, голова Іллінойського Відділу УККА інж. Орест Бараник і президент музею д-р Ю. Гриценяк з дружиною д-р Сонею.

Д-р Куляс рівночасно підкреслив, що працівники музею сидять при різних столах на залі, серед них теперішній екзекутивний директор Ярослав Ганкевич з дружиною, голова ювілейного комітету Ореста Ткачук, Оля Мрочко-Калимон — серце музею, що якщо б перестало битися для музею, то ледве чи можна було би перещепити якесь інше на його місце, Славця Батарфальви, Теодозія Шимкович, Юрій Дяченко, Леся Бойко, Андрій Мельник, Юлія Назаревич, Юрій і Ореста Яримовичі, Оленка Матвіїшин, яка виготовила програмки, інж. М. Маршал з дружиною Гандзею й інші. Присутні привітали їх оплесками. Всі вони — працівники, які без розголосу і будь-якої платні провадять у музеї бібліотеку, архів, мистецькі збірки, різні колекції з ділянки нумізматики, філятелії, геральдики, ведуть канцелярію. Їхня заслуга, що музей пульсує життям і відкритий для відвідувачів.

Д-р Ю. Куляс попросив до слова головного промовця — вродливу, струнку молоду жінку кандидатку-астронавта, лейтенант-командира Гайді Стефанишин-Пайпер. Заля оваційно привітала гостю і затихла, щоб вислухати її розповідь. І аж дивно — з-зовні ніжна, тиха, скромна, а скільки в ній зберігається здобутого тяжкою працею і завзяттям знання з ділянки інженерії з виразним напрямом будови космічних кораблів та астронавтики. Сказала вона, що найчастіше питають її, як це сталося, що здобула таку професію? І у відповідь згадала свого покійного батька, який учив своїх дітей завжди любити Бога, працювати, здобуваючи знання, й у житті бути завжди витривалими і послідовними. Йдучи за тими напрямними, вона дійшла до сьогоднішнього успіху. Слово її було зворушливе, щире, безпосереднє, а з нього випливала для всіх глибока наука.

Як утихли оплески, господар свята сердечно їй подякував і побажав сповнення задумів і мрій.

Під час бенкету напливали датки на цілі музею, які ведучий подавав до відома загалу. Усний привіт зложив екзекутивний директор Каси „Самопоміч" Богдан Ватраль і передав від каси подарунок в сумі 10,000 дол., а президент Банку „Певність", д-р Ю. Куляс, повідомив, що вони призначили, з недавно створеної банком Фундації „Спадщина" суму 30,000 дол. Представники Дирекції Музею вручили Гайді Стефанишин-Пайпер пропам'ятну грамоту подяки з відбиткою мистецького „лого" святкувань, яке було на запрошеннях і програмках, яке виконав мистець-графік Роман Завадович, а також маленьку, гаптовану золотом на синьому тлі, відзначку з тризубом посередині, яку виконала Оксана Малецька-Казанівська. Ця відзначка, напевно, полетить з астронавткою у піднебесні простори. Оля Мрочко-Калимон подарувала гості вишивану подушку, щоб „м'яко було сидіти в капсулі" і гарну писанку, роботи Гандзі Маршал.

На закінчення говорив екзекутивний директор музею Ярослав Ганкевич. Виступ його був дуже зворушливий, бо згадав він свого покійного батька Олексу, одного із засновників музею, і розказав присутнім маловідомий інцидент, що прямо чудесним способом врятував музей з тяжкої фінансової кризи. Він рівночасно подякував поіменно усім, хто причинився до зорганізування бенкету-бенефісу, Владиці Іннокентієві, Гайді Стефанишин-Пайпер, консулові України Ю. Павлову і його дружині та д-рові Ю. Кулясові за бездоганне сповнення обов'язків господаря.

Ті святкування відкрили першу сторінку 46-го року існування Українського Національного Музею в Чикаґо.

І. Т. Ґ.

Світлій пам'яті Б. Бідяка

3-го грудня ц. р. минуло 20 літ від дня смерти св. п. Богдана Бідяка, який ненадійно відійшов у вічність на 49-му році життя, залишивши дружину Анну та двох, тоді малолітніх синів Андрія і Романа. Залишив також у глибокому смутку родину, широке коло друзів та українську громаду Ню Йорку й околиць.

Хто ж в Ню Йорку в 60-70-их роках не знав Богдана Бідяка? Того енерґійного, оптимістичного, цілеспрямованого молодого чоловіка, який своєю ідейністю та сумлінною працею з'єднав прихильність і признання не лише своїх ровесників-однодумців, старшого покоління, але і молодь.

Як приклад, слід згадати, що покійний законо... активізував і зорганізував українське село Ґлен Спей, Н. Й., в один виборчий бльок, так що українські кандидати там роками мали значний успіх у льокальних американських виборах. Багато більше уваги і зусиль присвятив хорові „Думка", де через двадцять років був передовим членом. Але, мабуть, найбільш тривала пам'ять по Б. Бідякові залишиться у серцях численних дітей, які мали особливу честь належати до „Молодої Думки", втретє відновленого дитячого хору при матірній „Думці". У своїй статті з 11-го січня 1973 року в „Свободі" покійний згадує, що початки хору в попередньому році були дійсно незавидні, бо на першу пробу прийшло тільки двоє дітей. Цим скромним початком Б. Бідяк не зразився. Завдяки його візії, наполегливості та організаційному хистові, в 1976-77-их роках хор нараховував майже 120 дітей, діяв у кількох осередках околиці Ню Йорку і навіть мав чисельну і дуже успішну філію у Чикаґо. Учасники хору відбували проби в окремих осередках, вивчали ідентичний репертуар і лише перед виступами з'їжджалися на спільні проби.

Св.п. Б. Бідяк з великих, готовий на порозуміння і співпрацю. Св. п. Б. Бідяк вложив посередньо чи безпосередньо великий вклад у різні організації, про що свідчили зворушливі прощальні промови від їхніх представників на багатолюдних похоронних відправах.

Український фестиваль церкви св. Юра в Ню Йорку, 30-го квітня 1977 року. „Молода Думка" перед виступом зі своїм опікуном св. п. Б. Бідяком.

Уродженець подільської Підгаєччини у вирі Другої світової війни самітнім без родичів юнаком Б. Бідяк опинився у переселенчому таборі в Німеччині. З характеристичним молодечим запалом і послідовністю, яка радше питома старшій віком людині, кинувся до праці. Здобував освіту, а у вільні від науки хвилини проявляв себе в Пласті, в закордонній частині ОУН, опісля в проводі СУМ та згодом працівником в Українському Технічно-Господарському Інституті в Мюнхені.

Переїхавши до Америки 1956 року, відразу включився в організоване життя української громади не як пасивний член, а як людина дії і нових цікавих задумів, джерелом яких була глибока і палка любов до України та її культурних надбань. Працював жертвенно, завжди відкритий на погляди ін...

...кою увагою ставився до вибору дириґентів, а ще з більшою — до потреб дітей. Хористи вивчали твори таких композиторів як Леонтович, Нижанківський, Косенко. Завдяки знаменитій організації хор був забезпечений фондами зі сторони жертвенної громади та стейтового уряду, що дало можливість концертувати не лише з матірним хором, але й самостійно чи то у стейтових будинках в Олбані, чи у різдвяний час перед засвіченою ялинкою Білого Дому у Вашінґтоні. Дописи у нашій пресі по виступах „Молодої Думки" з різних нагод свідчать про насолоду, втіху і гордість, з якою наша громада приймала юних хористів. Залишилася пам'ятка з цього часу — платівка „Молодої Думки", яка появилася стараннями батьківського комітету під проводом Б. Бідяка. На обгортці записано такі слова покійного: „Пісня... є збуджуючим і притягаючим чинником для молоді, особливо на чужині та в часи, коли зводиться боротьба за збереження і розвиток наших духово-культурних традицій".

Минуло двадцять років. „Молоді думкарі" покінчили студії, створили свої родини, пішли у світ. Але у серцях у них залишилася пісня з дитинства. Залишилася і пам'ять у них про дорогого опікуна, що дуже любив українську пісню і українських дітей та своєю безнастанною працею на все життя залишив їм неоціненний дар.

К. Червоняк

Росія...

(Закінчення зі стор. 1)

четверта катастрофа такого літака. Перша сталася 13-го жовтня 1992 року в Гостомелі під час випробувального польоту літака з номером 0103. Другий літак 0704 розбився 15-го листопада 1993 року в Ірані під час нічного приземлення на гірському летовищі, коли через незнання мови пілоти не зрозуміли диспетчерів. Літак 0702 розбився 8-го жовтня 1996 року в Туріні, Італія, під час приземлення у погану погоду. Літак зачепився за дах будинку і впав. Тоді загинуло чотири особи і 20 поранено.

У зв'язку з тим кореспондент газети "День" Олекса Підлуцький слушно зауважив, що кілька днів тому Боріс Єльцин запропонував канцлерові Німеччини Гельмутові Кольові розпочати спільний проєкт побудови військово-транспортового літака на базі нового українського літака „АН-70", якого Єльцин назвав „російським літаком". А коли змонтований в часи СССР на російському заводі „Руслан" розбився, то його називають українським літаком.